

Iskaj vse četrtke in velja s poštno vred 40 v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 25 din. po letu 12 50 din., četrt leta 130 din. izven Jugoslavije 60 din. Naročnina se pošlje na upravištvo "Slovenski Gospodar" v Mariboru, Korotška cesta 5. Iskat se dopolnjuje do odprevid. Naročnina se plačuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1.50.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Korotška cesta št. 5. Rukopisi se ne vračajo. Upravištvu sprejemamo naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Neodgovorne reklamacije so pošiljati prosto.
Čekovni račun pošilja urada Ljubljana št. 16.666.
Telefon interurban št. 153.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

50 številka MARIBOR, dne 29. novembra 1923 57. letnik.

Pašičeve bolezni.

Pašič je resno bolan, a še bolj bolan je naš državni zbor. Seje narodne skupščine bi se morale pričeti že 20. novembra, a po vsej priliki se bo skupščina sestala še le v ponedeljek, 3. decembra. Vlada večina je v škrip cih. Proračun za leto 1924 bi moral biti že do Božiča gotov, a še do danes niti finančni odbor ni preštudiral enega ministrstva. Stranke, koje so proti sedanjemu samorski radikalni Pašičevi vladi, ne marajo Pašiču dovoliti ogromnih izdatkov nad 10 milijard dinarjev ali v kronah 40 milijard (40 tisoč milijonov kron). Poslanci naše Slovenske ljudske stranke se že od 20. okt. naprej dan za dnevom borijo v finančnem odboru proti strašnemu razsipavanju, kojega vrši sedanja vlada pod vodstvom Miklavža Pašiča. To niso več običajne seje, ampak naši morajo pri vsaki postavitki v obširnem proračunu, ki sestoji iz 18 debelih tiskanih knjig, zahtevati popravke in pojasnila. Ako bi naši poslanci (kakor poprej samostojneži) kar meni nič, tebi nič pripustili, da vlada dobi potem proračuna dovoljenje za razmetavanje tako ogromnih svot, bi strašno grešili. A s svojim najodločnejšim nastopom so naši poslanci Pašiču in celi vladi zaklicali: Stoj! Celo pametnejši demokrati hrvatski muslimani iz Bosne nam pomagajo v borbi pri Pašiču. Le Nemci (med njimi Schauer) in Pucljevi zemljoradniki ljubkujejo s Pašičevo vlado. Seveda jim pomagajo tudi Turki iz Makedonije. Vendar pa je moč protesta naših poslancev in drugih, vladi nasprotnih strank tako silna, da vlada ne more naprej. Tako vlada ne bo dobila do Božiča proračuna in bo morala zopet šušmariti z dvanajstinami. Vidi se jasno, da vlada samo enega naroda v državi nima sreče. Še le, ko bodo v vladi v pravem bratskem sporazumu zastopani vsi trije narodi, bo v naši državi prišlo do reda in pravice, prej pa ne. To je glavna Pašičeva politična bolezen.

Druga bolezen pa tiči v tem-le:

Pašičeva radikalna vlada hoče vse postave «unificirati» (proglasiti za celo državo enake zakone). Šole bi naj bile v napredni Sloveniji na enaki nizki stopnji kot na Balkanu. Ceste v istem žalostnem stanju kot v Makedoniji. Vojski iz Slovenije morajo biti enako usi- vi in malarični, kakor v Srbiji. Naš napredni narod naj bi za kuluk tolkel kamenje na cesti, kakor leni Črnogorec in Sumadijec. A samo enega izenačenja Pašičeva velikosrbska garda noče: ona se na vse kriplje protivi popolnemu izenačenju davkov in drugih bremen. To je najhujša Pašičeva bolezen.

Onim, ki v Sloveniji silijo v srbsko radikalno stran- ko, navedemo v svrhu ozdravljenja samo te-le pri- mere:

Slovenija plača vsega skupaj letno nad 6 milijard

kron (6000 tisoč milijonov kron). Ta denar gre ves v Beograd. Nazaj nam dajo samo toliko, da Slovenci ne moremo ne prav živeti in ne umreti. Od ogromne svote 6 milijard ostane za Slovenijo k večjemu 2 milijardi kron, vse drugo požre nenasitni velesrbski Beograd. Iz tega sledi, da bi se Slovenija z dosedanjimi davki lahko sijajno vzdrževala. Hudobna in peklenko zvita je laž grdih samostojnežev, da se Slovenija sama ne more vzdrževati. Mi Slovenci plačujemo v državi nad 15 odstotkov vseh davkov, dasiravno nas ni niti 10 odstotkov vsega prebivalstva. Plačamo torej polovico pre- več! Če bi imeli finančno avtonomijo, to je za Slovenijo Slovenci lastno kaso, bi si lahko gradili ceste, železnice, mostove, kjer bi hoteli. Sedaj pa se morajo naši poslanci puliti za vsak dinar za Slovenijo. To je zopet ena Pašičeva bolezen.

V proračunu so si posamezni ministri postavili ogromne milijone za «fonde», s katerimi sami razpo- lagajo, kakor hočejo. Tako ima na primer Pašič kar na dveh straneh v proračunu po dva in pol milijona dinarjev, za «svoje» svrhe. V času, ko svet in obrtnik stočeta od teže groznih davkov, a delavci sloji strada- jo, je tako razmetavanje vnebovpijoča krivica. Tako kot Pašič, delajo do malega vsi radikalni prvaki. To je korupcija ali najgrša bolezen Pašičeve stranke in vlade.

Naš poslanec dr. Hohnjec se je dne 24. novembra razgovarjal s predsednikom državnega zbora Ljubo Jo- vanovičem, koji velja kot eden najpametnejših srbskih politikov. Dr. Hohnjec je zahteval, da se morajo naj- prvo vsi davki in vsa bremena po celi državi in sploh vse pravice in dolžnosti izenačiti; jednako se jih mo- razdeliti med Srbe, Hrvate in Slovence. Dokler tega ne bo, ne bo mogel parlament delovati. Dr. Hohnjec je zahteval, naj se čimprej predloži postava o izenačenju davkov. Dokler pa bolezen, ki ji pravimo «neenakost», ne bo odpravljena, bo ostala bolna cela država.

Poleg vseh teh bolezni pa vznemirja sedanjo radi- kalno gospodo v Beogradu prava Pašičeva bolezen, ki postaja zelo resna. Kako bodo zdravniki lečili starega Pašiča, ne bomo raziskovali. Za vse ostale bolezni, ki jih v tem članku opišujemo, pa je edino uspešno zdra- vilo — nož — avtonomija.

Delavci, primite jih!

Velike prevare se je izsledilo. Leta 1921 in 1922 je vlada na pritisk naših poslancev dovolila okoli 76 mi- lijonov dinarjev za pomoč krajem, kjer je vladalo po- manjkanje živeža. Slovenija bi naj bila dobila par mi- lijonov dinarjev. Nakupila bi se naj bila koruza in raz- delila najbolj potrebnim. Krediti so se porazdelili od strani demokratov, samostojnežev in radikalov, ki so bili tedaj na vladi na demokratske in samostojne zavo- de. Pucljev «Econom» je dobil več stotisoč, veliki del

Kukovčeva Zadruga v Celju, a največ neka Zerjavova družba v Ljubljani. To je ona družba, katera sedaj uboge delavce farba z neko «Unijo».

Banke in ti zavodi liberalnih «Jutrovih» bogatinov so kredit od vlade prevzeli, a pomoči niso dali nikomur. Vprašamo vas, ubogi delavci v rudokopih, fabrikah, na železnici in vas revne viničarje: Ali ste od samostojnih in liberalnih bogatinov dobili vsaj kilo koruze ali moke? Ne, nobeden delavec ali invalid ni dobil nič. Samo- stojneži, demokrati ter ž njimi v «kšeft» združeni vo- ditelji socialnih demokratov (Kristan) so s temi od vlade dobljenimi krediti vršili velike milijonske kup- čije. Ravno te dni se odkriva cela ostudno-grda igra, koja so igrali samostojni, liberalni in socialdemokrat- ski generali v Sloveniji z ubogim, gladnim ljudstvom. V «Slov. Gospodarju» bomo o tem podrobno poročali, ko bo cela grda oderuška zadeva do nagega odkrita.

Še druge smrdljive stvari se odkrivajo. Znani Et- bin Kristan, vodja socialne demokracije je tako «lju- bil» slovenske delavce, da se je dal od Pašičeve vlade plačati. Postal je kraljevi vladni izseljeniški komisar v Novem Jorku. Dobiva mesečne plače 500 dolarjev, to je 90.000 kron mesečno. Plačo dobiva, a dela nič. Vlada niti ne ve prav, kje se nahaja sedaj g. Etbin. Za uboge izseljence ni mignil niti z mezincem. Denar pa vleče.

Vse protikršćanske stranke so si do pičice enake. Vlečejo in farbajo uboge delavce, pospešujejo draginjo, a voditelji demokratov, samostojnežev in socialnih demokratov si z milijoni polnijo žepce, a gladnim delav- cem kažejo fige. Le poglejte si Antona in Etbina Kri- stana. Poprej sta kričala na defavskih shodih in se ce- dila same ljubezni do delavstva, a sedaj sedi Anton v prešernem avtomobilu, a Etbin v mehkem naslonjaču v Novem Jorku.

Milijonar Zerjav s svojo «Unijo» pošilja svoje apo- stole in agente okoli in lovi uboge delavce v to, od mi- lijonarjev in verižnikov ustanovljeno društvo. Kakor na tisoče ubogih, gladnih ljudi stoče vsled krivde de- mokratov, tako se bodo jokali vsled prevare tudi tisti, ki še danes kaj verujejo zapeljivcem iz demokratskih in rdečih vrst.

Hranilnice in posojilnice niso podvržene državni kontroli.

1. Neosnovane govorice.

Zadnji čas so se začele razširjevati vesti, da bo država kontrolirala vse hranilnice in posojilnice. Te vesti trdijo, da bo ob tej priliki država odtegnila vlagateljem eno celo tretjino njihovih vlog.

Kakor so take govorice smešne in neosnovane, ven- dar je zadeva resna v toliko, ker te govorice pričajo, da

Živ pokopan.

Po angleškem izvorniku A. Bennetta napisal Paulus.

6. nadaljevanje.

«Res, vse preveč ste skromni! Saj pravim, ves tak ste, kakor vaša slika!» je povedala Lenka in ga gledala. «Kakor moja slika —?» Aleš se je čudil. Kolikor je on vedel, ni bil njegov obraz prav nič podoben Hinko- tovcu.

«Da!» je odgovorila z vnemo. «Isti nekoliko plahi izraz v licu, posebno v očeh. Sicer pa pameten, resnoben, da, duhovit obraz. Takoj sem vas spoznala, ko sem vas zapazila pred gledališčem. Posebno po drznem orlov- skem nosu!»

Aleš se je še huje čudil.

«Ali imate sliko seboj?» je vprašal. Radoveden je bil, katera Hinkotova slika bi imela njegov nos.

«Seveda jo imam!»

In izvlekla je iz ročne torbice majhno sliko.

Aleš je pogledal.

Ah —! O ti zlikovec —!

Rajni Hinko je poslal na ogled svoji izvoljenki — sliki svojega gospoda in mojstra Aleša Blaža!

Aleš je pozabil, da je umrl, pozabil je na svojo vlog- o, pozabil na vse —

«To je moja slika!» je hlastnil. «To ni —»

«Seveda je vaša slika!» se je ljubko nasmejela Len- ka. «Le poglejte tele otožne, plahe oči, ta zamišljen, oduševljen obraz! In predvsem, tale drzni orlovski nos! Plahost in drznost v eni osebi! Povem vam, ta slika je odločila za vas!»

In z ljubko, šegavo kretnjo je shranila sliko spet v torbico. —

Aleš Blaž je bil kratkomalo nem. Sto, da tisoč gol-

dinarjev bi bil dal za korajžo, da bi ji mogel v par be- sedah razložiti usodno pomoto —. Toda niti za stotisoč goldinarjev bi ne bil besedice znil.

«Gospod Hinko», se je oglasila mati Barba z rahlim, ljubeznivim glasom, «ali ste bili kedaj oženjeni?»

Aleš je hudo zardel. To je pa bilo že nekoliko pre- več osebno —

«Ne!» je rekel.

«In vedno ste takole samevali, brez doma, brez skrbne žene —? Tudi vaš gospod je bil samec, kakor sem brala.» Sočutno je govorila.

Pokimal je. «Človek se vsemu privadi!»

«Seve!» Ampak mislite na stara leta —! Samoten človek, nihče ne skrbi zanj —!

«Smilite se mi! Toliko let, pa sam —. Tak dober, priden človek —!»

Lenka je rekla te besede. In ko jo je pogledal, je zrlo vanj dvoje prijaznih, sočutnih oči.

Skorajda je bil ginjen. Še so živeli dobri ljudje na svetu!

In res je bilo! Če je pogledal v svoje življenje, kako samotno, zapuščeno, je životaril —. Nihče se ni brigal zanj, nihče ni skrbel zanj, nobenega pravega doma ni imel osamljen, zanemarjen se je potikal po svetu —.

Lenka je bila ljubezniva, dobra ženska —.

Uro pozneje so stopali proti kolodvoru.

Sestanek je koncem koncev pokazal, da drug dru- gemu ugajajo, posebej Lenka je povdarjala, da je prav zadovoljna.

Tudi Aleš ni hotel biti nevljuden. Sram ga je bilo in bal se je žensk. In ko sta mu nastavili nož in ga na- ravnost vprašali, kako misli, je zardel ko makov cvet,

zbežano gledal krog sebe, le v Lenko si ni upal pogleda- ti, in nazadnje je vljudno odgovoril:

«Seveda! Bi že ampak —»

«Ampak —!»

Da bi le znal povedati, kaj je pravzaprav tičalo za tistim ampak! Da je bil star samec, da na ženitev nik- dar mislil ni razen v svojih povestih, da se je bal ži- vih žensk ko vruga —? Toda navsezadnje, Lenka je bila res ljubezniva ženska in — ali se bo spet otepal po sve- tu s kakim nerodnim malopridnežem —? Vse to je bilo res, ampak —

In spet je bil tam ko poprej.

Lenki seveda ni ušla razlika med podjetnim Hin- kotom v pismu in med boječim človekom, ki je sedel pred njo. Aleš je bil že v strašni zadregi, vsak hip si je mislil, da bo prišla na dan prevara.

Pa brihtna Lenka jo je brz uganila.

«Veste, jaz mislim, to je zaradi tega, ker ste tako skromen in boječ človek v obnašanju! In pa ker ste ži- veli vedno sami —. Da bi vas le jaz dobila v roke —!»

Zmenili so se končno, da pojde pogledat na Lenkin dom. Uro vožnje je bilo z vlakom in zvečer bo že lahko spet v mestu.

Manj iz prepričanja kakor iz vljudnosti se je Aleš vdal. Ni hotel žaliti dobrih žensk. In na vsezadnje, če si je tudi pogledal «Mirmi dol», kakor se je imenovalo po- sestvo, saj s tem še ni ničesar obljubil.

Potoma je Lenka hvalila Aleša Blaža. Vsa njegova dela je brala, je pripovedovala, doma jih je imela v svoji knjižnici, vse krasno vezane. Njen vzor da je Aleš Blaž od njene mladosti sem, njegove povesti so njeni ljubljenci.

«Veste, rada bi ga bila poznala, tega velikega moža. Škoda da je tako nanagloma umrl! Pa seve, taki slavni